

Research Paper

Predicting teaching quality based on media literacy and information and communication technology among teachers

Razyeh Ostvari¹, Abbas Gholtash^{2*}

Received: 19/07/2025

Accepted: 14/09/2025

Pp: 60-70

Abstract

The present study aimed to predict teachers' teaching quality based on their media literacy and ICT competencies. This descriptive-correlational study included all teachers working in Juyom County during the 2023–2024 academic year. A stratified random sampling method was employed to select 152 participants (87 women and 65 men) as the statistical sample. Data were collected using validated and reliable questionnaires: the Teaching Quality Questionnaire (Kyriakides et al., 2000), the Media Literacy Questionnaire (Falsafi, 2014), and the ICT Questionnaire (Ghasemi, 2012). Pearson correlation and multiple regression analyses were conducted for data analysis ($p \leq 0.05$). Media literacy and ICT showed a significant positive correlation with teachers' teaching quality. Dimensions of media literacy and ICT were predictive of teaching quality. The findings suggest that educational systems striving for excellence and nurturing student potential require teachers who possess professional competencies, particularly in effective teaching. Given the pervasive role of technology in education, teachers must leverage media literacy and ICT to optimize their instructional practices.

Keywords: Teaching quality, media literacy, information and communication technology (ICT)

Citation: Ostovar, R., Gholtash, A. (2025). Predicting teaching quality based on media literacy and information and communication technology among teachers. *Journal of Ahsan Education, Vol 2 No 2, Pp-60-70*.

¹ - M.A. Student in Educational Technology, Department of Educational Technology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

² - Associate Professor, Department of Educational Sciences, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran. (Corresponding Author): Abbas.Gholtash@iau.ac.ir

Extended Abstract

Introduction and Objective:

In today's world, media literacy and the use of information and communication technology (ICT) have emerged as two essential pillars of effective and desirable teaching in the classroom, attracting significant attention from experts in the field. These factors contribute to enhancing the quality of teachers' instruction. The present study aimed to predict teachers' teaching quality based on their media literacy and ICT competencies.

Research Methodology:

This descriptive-correlational study included all teachers working in Juyom County during the 2023–2024 academic year. A stratified random sampling method was employed to select 152 participants (87 women and 65 men) as the statistical sample. Data were collected using validated and reliable questionnaires: the Teaching Quality Questionnaire (Kyriakides et al., 2000), the Media Literacy Questionnaire (Falsafi, 2014), and the ICT Questionnaire (Ghasemi, 2012). Pearson correlation and multiple regression analyses were conducted for data analysis ($p \leq 0.05$).

Findings:

Media literacy and ICT showed a significant positive correlation with teachers' teaching quality. Dimensions of media literacy and ICT were predictive of teaching quality.

Discussion and Conclusion:

The findings suggest that educational systems striving for excellence and nurturing student potential require teachers who possess professional competencies, particularly in effective teaching. Given the pervasive role of technology in education, teachers must leverage media literacy and ICT to optimize their instructional practices.

پیش بینی کیفیت تدریس بر اساس سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات در معلمان

راضیه استواری^۱، عباس قلتاش^{۲*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۲۴

شماره صفحات: ۶۰-۷۰

چکیده

مقدمه و هدف: امروزه سواد رسانه ای و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به مثابه دو بال تدریس موثر و مطلوب در کلاس درس مورد توجه بسیاری از صاحب نظران این حوزه قرار گرفته است و عاملی برای کیفیت بخشی به تدریس معلمان است. هدف تحقیق حاضر پیش بینی کیفیت تدریس معلمان بر اساس سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات بود.

روش شناسی پژوهش: روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری، همه ی معلمان شاغل در شهرستان جویم که در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ مشغول به کار بودند که از بین آنها به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای تعداد ۱۵۲ نفر (۸۷ زن و ۶۵ مرد) به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات پرسشنامه های کیفیت تدریس کریاکدز و همکاران (۲۰۰۰)، سواد رسانه ای فلسفی (۱۳۹۳) و فناوری اطلاعات و ارتباطات قاسمی (۱۳۹۱) که روایی و پایایی آنها مورد تایید قرار گرفت، استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل یافته ها از آزمون های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده گردید ($P \leq 0/05$).

یافته ها: سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات با کیفیت تدریس معلمان رابطه مثبت و معنادار دارند. ابعاد سواد رسانه ای قادر به پیش بینی کیفیت تدریس معلمان می باشند. همچنین، ابعاد فناوری اطلاعات و ارتباطات قادر به پیش بینی کیفیت تدریس معلمان هستند. **بحث و نتیجه گیری:** می توان گفت نظام آموزشی برای رسیدن به اهداف متعالی و شکوفا نمودن استعداد های دانش آموزان نیازمند معلمانی است که یکی از اصلی ترین صلاحیت های حرفه ای خود یعنی تدریس مطلوب را دارا باشند و با توجه به رسوخ تکنولوژی در همه ابعاد آموزش و پرورش این معلمان باید بتوانند به بهترین شکل از سواد رسانه ای و فناوری های اطلاعات و ارتباطات در تدریس خود استفاده نمایند.

واژه های کلیدی: کیفیت تدریس، سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات

استناد: موسوی صالحی، استواری، راضیه، قلتاش، عباس (۱۴۰۴). پیش بینی کیفیت تدریس بر اساس سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات معلمان، فصلنامه نواندیشی در آموزش و یادگیری، دوره ۲، شماره ۲، شماره صفحات ۶۰-۷۰

^۱ - دانشجوی گروه تکنولوژی آموزشی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

^۲ - دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران (نویسنده مسئول). ایمیل: Abbas.Gholtash@iau.ac.ir

آموزش و پرورش یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی بوده و از عناصر گوناگونی تشکیل شده است که هرکدام از این عناصر در پیشبرد اهداف آن مؤثرند. اکثر متخصصان مسایل تربیتی بر این باورند که معلمان بزرگترین و مهمترین عامل مؤثر در جریان تعلیم و تربیت هستند (Barimani & Rasouli, 2017). یکی از متغیرهایی که در رابطه با معلمان اهمیت ویژه ای دارد، مهارت‌های حرفه ای آنها از جمله کیفیت تدریس آنها است. تدریس مجموعه مهارت‌هایی را شامل می‌شود که قبل، ضمن و پس از اجرای فرآیند تدریس صورت می‌گیرد و امکان آموزش دانش آموز را فراهم می‌نماید، به دانش آموز کمک می‌نماید تا بر اساس شرایط فراهم شده، سبک یادگیری خود و اهداف مورد نظر به یادگیری نائل گردد. هیچ یک از روشهای تدریس فی نفسه خوب یا بد نیستند، بلکه نحوه و شرایط استفاده از آنهاست که باعث تقویت و تضعفشان می‌شود. یکی از مسائل مهم در استفاده از روش تدریس توجه به کیفیت بیان است. این، نکته‌ای پذیرفته شده است که اگر مدرسی با معلومات بسیار بالا در زمینه تحصیلی خود، قادر به انتقال مناسب مطالب نباشد، به عنوان یک مدرس اثربخش در نظر گرفته نخواهد شد. معلم بازیگر صحنه آموزش است، در این صحنه معلمی موفق تر است که آگاهی و دانش بیشتری داشته باشد و بتواند آنچه را که می‌داند با بیانی شیوا و اثرگذار به مخاطبش ارائه نماید (Rashvandi & Ashouri, 2021). کیفیت تدریس یکی از عوامل مهم در فرآیند یادگیری است و منظور از آن، درک بهتر مفاهیم و قدرت تحلیل روابط بین آموخته‌ها از جانب دانش آموزان است (Gaertner, 2014). کیفیت تدریس آن چیزی است که معلمان و دانش‌آموزان، آن را تدریس اثربخش می‌دانند و مؤلفه‌های کلی تدریس و یادگیری را در بر می‌گیرد (Harland et al, 2014).

با توجه به اهمیت تدریس و کیفیت آن در سازمانهای آموزشی بخصوص آموزش و پرورش ضرورت دارد تا عوامل مرتبط و موثر بر آن بررسی گردد که با توجه به نتایج تحقیقاتی از جمله پژوهش (Nami et al, 2014) که به بررسی رابطه فناوری اطلاعات و ارتباطات و کیفیت تدریس پرداختند به نظر می‌رسد، از جمله عوامل تاثیر گذار بر کیفیت تدریس، فناوری اطلاعات و ارتباطات باشد. فناوری اطلاعات و ارتباطات، در مدت زمان کوتاهی که از پیدایش آن می‌گذرد، تغییرات فراوانی را در نحوه زندگی بشر ایجاد کرده است؛ یکی از زمینه‌هایی که سهم عمده‌ای از این تغییرات را به خود اختصاص داده، یادگیری است. یکی از مستدلترین دلایل برای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در یک نظام آموزشی آن است که یادگیری و فرایند انفرادی کردن برنامه درسی را تسهیل می‌کند و یادگیرندگان اجازه می‌یابند سرعت یادگیری خود را تعیین کنند و همچنین، موجبات افزایش یادگیری فعال و تعامل همسالان و گروه‌های مختلف مدرسان را فراهم می‌کنند. محققان معتقدند که کیفیت و اثربخشی یادگیری از طریق به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات چندین برابر افزایش می‌یابد و برای معلمان امکان مبادله اطلاعات و به روز کردن مطالب یادگیری را فراهم می‌آورد (Nami et al, 2014). با وجود رشد سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات و دسترسی آسان به فناوری آموزشی و سرمایه‌گذاری‌های مالی قابل توجه سازمان های آموزشی و مدارس، بسیاری از کارکنان شاغل در آن یعنی معلمان همیشه از این فناوری‌های مدرن بهره‌مند نمی‌شوند و هنوز به‌طور اثربخش در کلاس درس و در فرایند تدریس و یادگیری از آن استفاده نمی‌کنند (Rice, 2021). این امر می‌تواند منجر به پیامدهای منفی در آموزش دانش آموزان، افت تحصیلی و ترک تحصیل آنها گردد.

همچنین بنظر می‌رسد با توجه به نتایج تحقیقاتی همچون (Barani, 2022) بین کیفیت تدریس و سواد رسانه ای معلمان نیز رابطه وجود داشته باشد. سواد رسانه‌ای مهارتی لازم و ضروری به نظر می‌رسد که به انسان کمک می‌کند تا به طور مستقل فکر کند و تصویری کافی و همه جانبه از رسانه‌ها داشته باشد و به مخاطبان این امکان را می‌دهد که با آگاهی کامل، پیام‌های رسانه‌ای را پردازش کرده و به دانش موجود در هر رسانه‌ای دست پیدا کنند (Shajaei & Amirpour, 2012). در عصر جدید، وفور انواع برنامه ها و پیام ها و هجوم آنها به سمت مخاطبان، ایجاب می‌کند که آنها به دانشی برای انتخاب پیام ها و برنامه های مناسب رسانه ای مجهز باشند تا از حالت انفعال و مصرف‌کننده صرف خارج شوند و بر اساس نیازهای اطلاعاتی خودشان دست به انتخاب بزنند، نه اینکه خود را در معرض هرگونه پیامی قرار دهند (Barani, 2022). برای اینکه بتوان در برابر رسانه های متکثر موجود مخاطبی داشت که بتواند در کنار بهره مندی آگاهانه و فعالانه از پیام های رسانه ای، زندگی خود را در برابر چالش ها و پیامدهای مخرب آن محافظت کند؛ باید مهارتی نوین آموخته شود که از آن با نام سواد رسانه ای یاد می‌شود. سواد رسانه ای علاوه بر توانایی ملحوظ در سواد سنتی که همان مهارت خواندن و نوشتن است، توانایی تحلیل و ارزیابی پیام و قدرت انتقال اطلاعات موجود در پیام به دیگران را در قالب های مختلف و با ابزارهای گوناگون در انسان پدید می‌آورد (Mirani Sargazi et al, 2020).

آموزش با کیفیت؛ مفهومی فراتر از آموزش عادی دارد و با ایجاد انگیزه، حمایت و مشارکت فعالانه دانش‌آموزان محقق می‌شود. از این رو، شناسایی عوامل مؤثر بر روش‌های تدریس و توجه به آنها در برنامه‌های آموزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در حال حاضر، کیفیت

تدریس و یادگیری به عنوان یکی از موضوعات اساسی در نظام‌های آموزشی جهان مطرح بوده و نقشی کلیدی در تضمین اثربخشی فرآیند تدریس ایفا می‌کند. بر این اساس، تدریس با کیفیت مستلزم آن است که معلم از مجموعه‌ای از مهارت‌های ویژه برخوردار باشد و بتواند نیازهای زمینه‌ای که در طول فرآیند آموزش ایجاد می‌شود را برآورده سازد (Kenchaiah & Krishna, 2020). با این حال، دستیابی به چنین هدفی مستلزم پژوهش‌های دقیق در زمینه تدریس معلمان و عوامل مؤثر بر آن است. انجام مطالعات در این حوزه می‌تواند تأثیر مثبتی بر عملکرد معلمان در سازمان‌های آموزشی داشته باشد. مرور تحقیقات نشان می‌دهد که با وجود پژوهش‌های مختلف صورت گرفته در این زمینه، هنوز فضای گسترده‌ای برای انجام مطالعات بیشتر وجود دارد. این پژوهش‌ها می‌توانند به شناسایی کاستی‌ها و نقایص موجود کمک کرده و مسیر بهبود آن‌ها را هموار سازند (Harvey, 2003). مطالعات پژوهشگر نشان داد عمده پژوهش‌های انجام شده در این زمینه نقش معلمان را به‌عنوان مهم‌ترین نیروی انسانی در سازمان بزرگی همچون آموزش و پرورش کمتر مورد توجه قرار داده است. بر این اساس، پژوهش حاضر تلاش دارد با ارائه نتایج خود، گامی در جهت ارتقای کیفیت تدریس معلمان بردارد. در این راستا، انتظار می‌رود این تحقیق با شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس، نظیر سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات و تعیین سهم هر یک از این عوامل در تحقق کیفیت تدریس معلمان، به مدیران آموزش و پرورش برای تدوین برنامه درسی مناسب کمک کند.

مطالعات انجام شده در سال‌های اخیر نشان داده یکی از معضلات جامعه آموزشی استفاده ناپذیر برخی از معلمان از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی جدید بوده و نبود سواد رسانه ای مناسب برای استفاده بهینه از این تکنولوژی‌های جدید می‌تواند سبب هدر رفت توان بخش عظیمی از جامعه که می‌توانند مولد و گرداننده چرخ‌های مدیریتی جامعه باشند، می‌گردد. همچنین، بررسی ادبیات موضوع نشان می‌دهد گرچه تحقیقاتی در خصوص کیفیت تدریس به انجام رسیده است، اما این تلاشها قادر به بیان تبیینی درست از واقعیت روابط بین این متغیر با متغیرهای اثرگذاری همچون فناوری اطلاعات و ارتباطات و سواد رسانه ای نبوده اند، به همین دلیل و با توجه به اهمیت کیفیت تدریس معلمان، انتظار بر این است که بین فناوری اطلاعات و ارتباطات و سواد رسانه ای با کیفیت تدریس معلمان رابطه وجود داشته باشد و به منظور بررسی این رابطه، پژوهشگر در صدد است تا به این سؤال اساسی پاسخ دهد که آیا فناوری اطلاعات و ارتباطات و سواد رسانه ای قادر به پیش بینی کیفیت تدریس معلمان هستند؟

فرضیه‌ها:

- بین سواد رسانه ای با کیفیت تدریس معلمان شهرستان جویم رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- بین فناوری اطلاعات و ارتباطات با کیفیت تدریس معلمان شهرستان جویم رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- ابعاد سواد رسانه ای قادر به پیش بینی کیفیت تدریس معلمان شهرستان جویم می‌باشند.
- ابعاد فناوری اطلاعات و ارتباطات قادر به پیش بینی کیفیت تدریس معلمان شهرستان جویم می‌باشند.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع و اهداف، کاربردی و از لحاظ نوع گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری همه‌ی معلمان شاغل در شهرستان جویم که در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ مشغول به کار بودند و تعداد آنها برابر استعلام از اداره آموزش و پرورش ۲۵۶ نفر بود. جهت برآورد نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه ای تعداد ۱۵۲ نفر (۸۷ زن و ۶۵ مرد) از معلمان شاغل به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت سنجش متغیرهای تحقیق از سه پرسشنامه کیفیت تدریس کریاکدز و همکاران (۲۰۰۰)؛ سواد رسانه ای فلسفی (۱۳۹۳) و فناوری اطلاعات و ارتباطات قاسمی (۱۳۹۱) استفاده شد. روایی پرسشنامه‌ها با استفاده از روایی صوری و محتوایی صورت گرفت که توسط متخصصان تایید شد و جهت پایایی پرسشنامه‌ها از آلفای کرونباخ استفاده شد که در ابتدا تعداد ۳۰ پرسشنامه توزیع، سپس آلفای کرونباخ آنها به ترتیب برای متغیرهای کیفیت تدریس، سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۰/۹۲، ۰/۹۲ و ۰/۹۱ محاسبه گردید.

پس از آماده سازی پرسشنامه‌ها و جمع‌آوری پاسخ‌های آزمودنی‌ها، جهت تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از روش‌های آمار توصیفی مانند فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار و روش‌های آمار استنباطی مثل همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها و انجام آزمون‌های آماری توسط نرم افزار SPSS25، به انجام رسید.

یافته ها

مطابق یافته ها ۴۲/۸ درصد پاسخگویان مرد و ۵۷/۲ درصد زن بودند.

در جدول ۱ به توصیف متغیرهای اصلی پرداخته شد. با استفاده از آماره‌های میانگین، انحراف استاندارد، واریانس، کمینه و بیشینه متغیرهای اصلی توصیف شدند. بررسی میانگین ها نشان می‌دهد که میانگین متغیرهای پژوهش از حداقل ۲/۹۶ برای سواد رسانه‌ای تا حداکثر ۳/۳۹ برای کیفیت تدریس بدست آمده است. علاوه بر این میانگین فناوری اطلاعات و ارتباطات و کیفیت تدریس بالاتر از حد متوسط است و میانگین سواد رسانه ای پایینتر از حد متوسط هستند.

جدول ۱

توصیف متغیرهای اصلی

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	کمینه	بیشینه
سواد رسانه ای	۲/۹۶	۰/۸۹۲	۰/۷۶۱	۱/۲۴	۵/۰۰
فناوری اطلاعات و ارتباطات	۳/۳۸	۰/۹۸۱	۰/۹۱۸	۱/۰۰	۵/۰۰
کیفیت تدریس	۳/۳۹	۰/۹۹۳	۰/۹۵۲	۱/۰۰	۵/۰۰

نتایج بدست آمده از محاسبه چولگی و کشیدگی نشان داد، تمامی متغیرهای پژوهش از لحاظ چولگی و کشیدگی در بازه (۲، -۲) قرار دارند که نشان از نرمال بودن متغیرها دارد و می‌توان توزیع تمامی متغیرها را نرمال در نظر گرفت و از آزمون های پارامتریک (همبستگی پیرسون و رگرسیون) استفاده کرد.

به منظور بررسی فرضیه اول و دوم پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در ۳ و ۲ ارایه می گردد.

جدول ۲:

نتایج ماتریس همبستگی بررسی رابطه سواد رسانه ای و کیفیت تدریس معلمان

متغیرها	سواد رسانه ای
کیفیت تدریس	۰/۷۵۹**

توجه: * = $p \leq 0/05$ و ** = $p \leq 0/01$

جدول ۳:

نتایج ماتریس همبستگی بررسی رابطه فناوری اطلاعات و ارتباطات با کیفیت تدریس معلمان

متغیرها	فناوری اطلاعات و ارتباطات
کیفیت تدریس	۰/۸۱۷**

توجه: * = $p \leq 0/05$ و ** = $p \leq 0/01$

مطابق یافته های برآمده از جدول ۳ و ۴ می توان دریافت که بین سواد رسانه‌ای و کیفیت تدریس معلمان ($R=0/759, p<0.01$) رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد، بدین معنی که با افزایش سواد رسانه ای معلمان، کیفیت تدریس آنها نیز بهبود می یابد. همچنین بین کیفیت تدریس با فناوری اطلاعات و ارتباطات معلمان ($R=0/817, p<0.01$) رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد، بدین معنی که با افزایش استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، کیفیت تدریس معلمان نیز بهبود می یابد.

به منظور بررسی فرضیه سوم و چهارم پژوهش از تحلیل رگرسیون به روش همزمان استفاده شد که نتایج آن در ۵ و ۴ ارایه می گردد.

جدول ۴:

نتایج آزمون رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی پیش بینی کیفیت تدریس از روی ابعاد سواد رسانه ای

P<	df	F	R ²	R	P<	T	بتا(Beta)	خ معیار	B	
					۰/۰۰۰	۵۱/۰۵۹		۰/۱۰۹	۵/۸۴۱	مقدار ثابت
					۰/۰۰۰	۱۳/۵۳۶	۰/۶۸۱	۰/۰۵۴	۰/۸۴۰	درک محتوای پیام
					۰/۰۰۰	۸/۵۱۷	۰/۵۴۷	۰/۰۴۱	۰/۷۱۳	آگاهی از اهداف پنهان پیام
۰/۰۰۰	۱۵۱	۴۱۵/۱۶۴	۰/۶۲۲	۰/۷۸۹	۰/۰۰۰	۷/۱۱۳	۰/۴۹۱	۰/۱۱۲	۰/۶۴۳	گزینش آگاهانه پیام
					۰/۰۰۰	۱۱/۱۶۴	۰/۴۴۹	۰/۰۹۱	۰/۷۸۰	نگاه انتقادی به پیام
					۰/۰۰۰	۹/۳۴۷	۰/۵۸۴	۰/۱۰۹	۰/۸۱۲	تحلیل پیام

متغیر ملاک: کیفیت تدریس

جدول ۵:

نتایج آزمون رگرسیون چندگانه همزمان برای پیش بینی کیفیت تدریس از روی ابعاد فناوری اطلاعات و ارتباطات

P<	df	F	R ²	R	P<	T	بتا(Beta)	خ معیار	B	
					۰/۰۰۰	۳/۸۹۲		۰/۲۷۵	۱/۳۷۵	مقدار ثابت
					۰/۰۰۰	۴/۶۴۷	۰/۱۹۵	۰/۰۶۸	۰/۱۹۴	نوع استفاده
					۰۰۰/۰	۰۶۱/۹	۷۵۹/۰	۰/۷۲/۰	۸۲۱/۰	استفاده از نرم افزار آموزشی
۰/۰۰۰	۱۵۱	۴۸۵/۷۱۱	۰/۶۷۷	۰/۸۲۳	۰/۰۰۰	۱۱/۵۲۱	۰/۷۸۲	۰/۱۱۴	۰/۷۹۳	نوع و میزان استفاده از اینترنت
					۰/۰۰۰	۱۳/۰۶۴	۰/۸۲۷	۰/۰۷۶	۰/۸۴۵	نوع و میزان استفاده از سرویس اینترنت

متغیر ملاک: کیفیت تدریس

مطابق یافته های جدول ۴، ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۷۸۹ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با ۰/۶۲۲ می باشد. این امر بیانگر این است که ابعاد سواد رسانه ای در مجموع حدود ۶۲ درصد از واریانس کیفیت تدریس معلمان را پیش بینی می کنند ($F=415.164$, $P<0.000$); همچنین ضریب بتا نشانگر این است که به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار درک محتوای پیام های رسانه، به اندازه ۰/۶۸۱، به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه، به اندازه ۰/۵۴۷، به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار گزینش آگاهانه پیام های رسانه، به اندازه ۰/۴۹۱، به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار نگاه انتقادی به پیام های رسانه، به اندازه ۰/۴۴۹ و به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار تجزیه و تحلیل پیام های رسانه، به اندازه ۰/۵۸۴، در انحراف معیار متغیر ملاک (کیفیت تدریس)، تغییر ایجاد می گردد. بدین معنی که هر چقدر درک محتوای پیام های رسانه، آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه، گزینش آگاهانه پیام های رسانه، نگاه انتقادی به پیام های رسانه و تجزیه و تحلیل پیام های رسانه افزایش یابد می توان پیش بینی نمود کیفیت تدریس معلمان نیز بهبود یابد.

همچنین با توجه به جدول ۵، ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۸۲۳ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با ۰/۶۷۷ می باشد. این امر بیانگر این است که ابعاد فناوری اطلاعات و ارتباطات در مجموع حدود ۶۸ درصد از واریانس کیفیت تدریس معلمان را پیش بینی می کنند

($F=485.711, P<0.000$). همچنین ضریب بتا نشانگر این است که به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار نوع استفاده، به اندازه ۰,۱۹۵، به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار استفاده از نرم افزار آموزشی به اندازه ۰,۷۵۹، به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار نوع و میزان استفاده از اینترنت به اندازه ۰,۷۸۲ و به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار نوع و میزان استفاده از سرویس های اینترنت به اندازه ۰,۸۲۷، در انحراف معیار متغیر ملاک (کیفیت تدریس) تغییر ایجاد می گردد. بدین معنی که با افزایش نوع استفاده، استفاده از نرم افزار آموزشی، نوع و میزان استفاده از اینترنت و نوع و میزان استفاده از سرویس های اینترنت کیفیت تدریس معلمان نیز بهبود می یابد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش نشان داد بین سواد رسانه ای و کیفیت تدریس معلمان ($R=0.759, P<$)، رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. بدین معنی که با افزایش سواد رسانه ای معلمان، کیفیت تدریس آنها، نیز بهبود می یابد. همچنین ضریب همبستگی چندگانه برابر با $R = 0.789$ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با $R^2=0.622$ میباشد. این امر بیانگر این است که ابعاد سواد رسانه ای در مجموع حدود ۶۲ درصد از واریانس کیفیت تدریس معلمان را پیش بینی می کنند. بدین معنی که هر چقدر درک محتوای پیام های رسانه، آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه، گزینش آگاهانه پیام های رسانه، نگاه انتقادی به پیام های رسانه و تجزیه و تحلیل پیام های رسانه افزایش یابد می توان پیش بینی نمود کیفیت تدریس معلمان نیز بهبود یابد. نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر با پژوهش های (Khajeh, 2024)، (Mirzayi, et al, 2024)، (Gholami Shahzari et al, 2023)، (Khodarahmi et al, 2023)، و (Karantzias et al, 2017)، همسو می باشد. در تبیین این یافته پژوهشی می توان گفت، سواد رسانه ای توانایی های درک محتوای پیام های رسانه، آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه، گزینش آگاهانه پیام های رسانه، نگاه انتقادی به پیام های رسانه و تجزیه و تحلیل پیام های رسانه است. اما همه مهارت ها در خدمت پردازش و تحلیل پیام های رسانه ای در ابعاد مختلف قرار دارند. رسانه ها به سبب فناوری های نوین باعث شده اند به ذهن دانش آموزان به عنوان انبار اطلاعات و یافته ها نگاه نشود. معلم هم از یک انتقال دهنده دانش به هدایتگر تبدیل شده است. فرد دارای سواد رسانه ای می تواند رسانه های الکترونیکی و مکتوب را رمزگشایی، تحلیل و ارزیابی کند. رسانه در مقام ابزاری مفید می تواند به انسان کمک کند تا با استفاده از آخرین دستاوردهای علمی به زندگی دلخواه، آرمانی و پربار دست یابد، ضمن آن که اگر این ابزار به اشتباه و یا همراه با سوء نیت به کار گرفته شود به مانند نیرویی ویران کننده و مصیبت بار عمل می کند. در مورد معلمان همچنان که نتایج پژوهش نشان داد رابطه معنادار و مستقیمی بین سواد رسانه ای و استفاده از آن و کیفیت تدریس آنها وجود دارد. معلمان در انجام وظایف شغلی خود از ابزارها و امکانات مختلف مبتنی بر تکنولوژی استفاده می کنند و این سبب بالا رفتن سواد رسانه ای آنها می گردد. اغلب معلمان توانایی درک، آگاهی، گزینش، نگاه انتقادی و تجزیه و تحلیل پیام های مبتنی بر رسانه هستند و قادر به تشخیص پیام های مناسب و سالم از پیام های نامناسب و ناسالم اند و این آگاهیها بطور مستقیم به مسائل شغلی آنان مرتبط است. مطالعات نشان داده اند سواد رسانه ای به معلمان کمک می کند تا محتوای آموزشی را به روز و مرتبط با نیازهای دانش آموزان طراحی کنند. از ابزارهای دیجیتال به صورت اثربخش در کلاس درس استفاده نمایند. تفکر انتقادی دانش آموزان را در مواجهه با اطلاعات رسانه ای تقویت کنند. معلمان با سواد رسانه ای بالا قادرند تعامل بیشتری با دانش آموزان ایجاد کنند، که این خود منجر به بهبود یادگیری و افزایش کیفیت تدریس می شود. معلمانی که می توانند پیام های رسانه ای را به صورت تحلیلی بررسی کنند، معلمانی که می توانند از ابزارهای چندرسانه ای (مانند ویدیو، پادکست، و اینفوگرافیک) استفاده کنند و معلمانی که به اصول اخلاق رسانه ای (مانند احترام به حقوق مؤلف، جلوگیری از انتشار اطلاعات نادرست، و رعایت حریم خصوصی) پایبند هستند، تعامل بهتری نیز در کلاس درس با دانش آموزان برقرار می نمایند که این همه منجر به بالا رفتن کیفیت تدریس معلمان می گردد و از اینرو انتظار می رود معلمانی که سواد رسانه ای بالاتری دارند تدریس با کیفیت تری نیز نسبت به سایر همکاران خود داشته باشند.

علاوه براین، بین کیفیت تدریس با فناوری اطلاعات و ارتباطات معلمان رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. بدین معنی که با افزایش استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، کیفیت تدریس معلمان نیز بهبود می یابد. همچنین ضریب همبستگی چندگانه برابر با $R = 0.823$ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با $R^2=0.677$ می باشد. این امر بیانگر این است که ابعاد فناوری اطلاعات و ارتباطات در مجموع حدود ۶۸ درصد از واریانس کیفیت تدریس معلمان را پیش بینی می کنند. بدین معنی که با افزایش نوع استفاده، استفاده از نرم افزار آموزشی، نوع و میزان استفاده از اینترنت و نوع و میزان استفاده از سرویس های اینترنت کیفیت تدریس معلمان نیز بهبود می یابد. نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر با پژوهش های (Shou et al, 2024) (Al-Adwan et al, 2025)، (Gharehtappehet al, 2020) و (Ciampa et al, 2023) همسو می باشد. در تبیین این یافته پژوهشی می توان گفت، همسو با یافته های پژوهش حاضر، مطالعات دیگری نیز معتقدند کیفیت و اثربخشی فرایند یاددهی یادگیری از طریق به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات چندین برابر افزایش می یابد و برای

معلمان امکان مبادله اطلاعات و به روز کردن مطالب یادگیری را فراهم می‌آورد (Khodarahmi et al, 2023). فناوریهای جدید اطلاعاتی و ارتباطی به دلیل قابلیتها و ویژگی‌هایی که دارند، مهمترین نقش خود را در تسهیل و آسان‌سازی یادگیری ایفا می‌کنند. از فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌توان به‌عنوان ابزاری قدرتمند در فرایند تدریس استفاده کرد و در پژوهش‌های انجام شده این ادعا تأیید شده است. (Leask, 2012) در بررسی خود به این نتیجه رسید که افزایش به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در تدریس موجب افزایش مشارکت دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان می‌شود. (Alwi & Mumtahana, 2023) نیز در تحقیق خود، نشان داد که به‌کارگیری کامپیوتر و اینترنت در کلاس درس به‌عنوان بخشی از فناوریهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی می‌تواند به پیشرفت تحصیلی و بازده‌های یادگیری بالاتری منجر شود و در نتیجه اثربخشی تدریس معلمان را فراهم نماید. در مجموع استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات توسط معلمان زمینه‌هایی نو برای اصلاح شیوه‌های تدریس فراهم می‌آورد که می‌تواند منجر به بهبود کیفیت تدریس آنها گردد. قابلیت‌های ویژه این فناوری‌ها مانند هر مکانی بودن، چندرسانه‌ای، تعاملی و اطلاعاتی این فناوری‌ها، معلمان را به سمت طراحی دروس به اشکال مختلف و تعاملی سوق می‌دهد. فناوری اطلاعات و ارتباطات این توانایی را دارد که نه به‌عنوان یک ابزار، بلکه به‌عنوان یک زمینه‌ساز تحول و نوآوری در آموزش مطرح شود، دامنه‌ای از ابزار و شیوه‌های مربوط به رایانه بر پایه نرم‌افزار، سخت‌افزار و ارتباطات شامل منابع اطلاعاتی مانند استفاده از ابزارهای چندرسانه‌ای شبکه و خدمات مبتنی بر آن و مشارکت فناوری‌هایی چون ویدئوکنفرانس و سایر ابزارهای دیجیتالی را فراهم می‌نماید تا در این بستر معلم بتواند به بهترین وجه ممکن آموزش‌های خود را به شکلی موثر و کارآمد برای دانش‌آموزان خود ارائه دهد. بر همین اساس انتظار می‌رود معلمی که فاوا را متناسب با اهداف یادگیری و بر اساس نیازهای آموزشی دانش‌آموزان خود انتخاب می‌کند، روش تدریس خود را با استفاده از فناوری‌های انتخاب‌شده و همچنین سبک و سرعت یادگیری فراگیران انتخاب می‌کند، از نرم افزارهای آموزشی که متناسب با اهداف، روشهای آموزش و فناوریهای مورد استفاده است بهره می‌گیرد، شبکه‌های اینترنت و چندرسانه‌ای را در جهت گسترش دانش و مهارتهای یادگیرندگان خود به کار می‌گیرد و محیط یادگیری در کلاس درس خود را به گونه‌ای طراحی می‌کند که جذاب، تعاملی و متضمن درگیری دانش‌آموزان باشد و همچنین منجر به تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به ریسک‌پذیری در دنیای فناوری باشد، کیفیت تدریس بالاتری نسبت به همکارانی داشته باشد که تمایلی به استفاده از فناوریهای اطلاعات و ارتباطات در کلاس درس خود ندارند.

پیشنهاد‌های کاربردی پژوهش

- با توجه به وجود رابطه بین فناوری اطلاعات و ارتباطات با کیفیت تدریس معلمان پیشنهاد به برنامه‌ریزی جهت آموزش ضمن خدمت معلمان جهت افزایش آگاهی از روشهای تدریس و تسلط در بکارگیری درست و بجای آنها مبتنی بر فناوری های نوین دیجیتال.
- پیشنهاد می‌شود معلمان با روشهای مختلف کنترل و ارزشیابی پیشرفت دانش‌آموزان، آرایه بازخورد به آنها و تأمل کردن در فرایند تدریس آشنا شده تا بتوانند ضمن شناسایی نقاط قوت و ضعف تدریس خود، به رفع نقاط ضعف فرایند تدریس بپردازند و از این طریق کیفیت تدریس خود را افزایش دهند.
- با توجه به وجود رابطه بین کیفیت تدریس و سواد رسانه ای پیشنهاد می‌شود؛ برنامه‌های متنوع (نظیر ارائه بسترهای نرم افزاری، تالارهای گفتگوی آنلاین و تولید منابع آموزش الکترونیکی)، جهت ارتقا سواد رسانه ای آنها تدارک دیده شود تا بدین ترتیب سواد رسان‌های افزایش و کیفیت تدریس نیز بهبود یابد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

این مقاله برگرفته از پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد نویسنده اول با موضوع پیش بینی کیفیت تدریس بر اساس سواد رسانه ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات در معلمان شهرستان جویم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، استاد راهنما: عباس قلتاش، دانشجو: راضیه استواری می باشد

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Al-Adwan, A. S., Meet, R. K., Anand, S., Shukla, G. P., Alsharif, R., & Dabbaghia, M. (2025). Understanding continuous use intention of technology among higher education teachers in emerging economy: Evidence from integrated TAM, TPACK, and UTAUT model. *Studies in higher education*, 50(3), 505-524.
- Alwi, M., & Mumtahana, L. (2023). The Principal's Strategy in Improving the Quality of Teacher Performance in the Learning Process in Islamic Elementary Schools. *Kharisma: Jurnal Administrasi Dan Manajemen Pendidikan*, 2(1), 66-78.
- Barani, E. (2022). The relationship between media literacy skills and social self-efficacy with teaching quality among teachers, [Master's thesis, University of Sistan and Baluchestan]. (in Persian).
- Barimani, A., & Rasouli, S. J. (2017). The relationship between information literacy and life skills of elementary school teachers. *Journal of ICT in Educational Sciences*, 8 (4), 5–22. (in Persian).
- Ciampa, K., Wolfe, Z. M., & Bronstein, B. (2023). ChatGPT in education: Transforming digital literacy practices. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 67(3), 186-195.
- Gaertner, H. (2014). Effects of student feedback as a method of self-evaluating the quality of teaching. *Stud Educ Eval*. 42:91-9.
- Gharehtappeh, A., Rezaei, M., Pasdar, Y., Asadi, F., Safari, Y., & Nazari, M. (2017). Moqayeseh-e abad-e keyfiyat-e tadrīs ba porseshnameh hay-e arzeshyabi-e daneshjuyan az keyfiyat-e amuzesh va nazarkhahi az daneshjuyan; Daneshkadeh-ye Behdasht, Daneshgah-e Olum-e Pezeshki-e Kermanshah. *Dovomahnameh-ye Elmi-Pazhuheshi-ye Rahbordha-ye Amuzesh dar Olum-e Pezeshki*, 8(4), 21-42. (in Persian).
- Harland T, Raja Hussain RM, Bakar AA. (2014). The scholarship of teaching and learning: Challenges for Malaysian academics. *Teach High Educ*.19(1):38-48.
- Harvey L., (2003). on employability, ITSN Generic Center Learning and Teaching Support Network, WWW.itsn.ac.uk.
- Karantzias I, Spitzmüller C. Personality (2017), The relationship between information literacy and self-control of employees with organizational climate, *Proceedings of the International Conference on Mobile Business (ICMB'06) IEEE*.
- Kenchaiah, S., & Krishna, P. (2020). Comparative study of case-based learning with traditional teaching method in pharmacology for second year MBBS 90 students. *International Journal of Basic & Clinical Pharmacology*, 5(4), 1210- 1214.
- Khajeh, F. (2024). Investigating the relationship between media literacy and satisfaction with virtual education [Master's thesis]. *Civilica*. <https://civilica.com/doc/2271417> (in Persian).
- Khodarahmi, S., et al. (2023). Presenting a causal model of online teaching effectiveness based on online teaching literacy. *Journal of New Educational Thoughts*, 19(1), 239-257. (in Persian).
- Leask, M. (2012). *Learning To Teach Using Ict Ed*. Routledge.
- Mirani Sargazi, N., Besharat Nia, M. S., Askari, M., & Taheri, A. (2020). Barrasi-ye rabateh-ye modiriyat-e savad-e resaneh'i ba hejyan-e tahsili va khalaqiyat-e shenakhti-ye daneshjuyan dar fazaye majazi. *Faslnameh-ye Fanavari-ye Ettela'at va Ertebatat dar Olum-e Tarbiati*, 11(2), 104-118. (in Persian).
- Mirzayi, L., Heidari Fard, R., & Roustaei, A. (2024). Predicting teachers' teaching quality based on information literacy, job autonomy, and willingness to change (Case study: High school teachers in Ilam). *Journal of New Achievements in Humanities Studies*, 7(80), 34-59. (in Persian).
- Nami, K., Bazargān, A., & Nāderi, A. (2014). The relationship between faculty members' use of information technology and their teaching quality. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 20 (1), 1-18. (in Persian).
- Rashvandi, A., & Ashouri, H. (2021). The relationship between information literacy and teaching quality with academic well-being: The moderating role of students' study strategies. *Journal of Management and Educational Perspective*, 3 (4), 81–102. (in Persian).
- Rice, M. F. (2021). Reconceptualizing teacher professional learning about technology integration as intra-active entanglements. *Professional Development in Education*, 47(2-3), 524-537.

Shajaei, M., & Amirpour, M. (2012). Barresi-ye vaziyat-e savad-e resanehei-ye daneshjuyan-e Khorasan-e Shomali dar jameeh-ye ettelaati. Faslnameh-ye Motaleat-e Jameehshenakhti-ye Javanan, 3(7), 43-57. (in Persian).

Shou, Z., Xie, M., Mo, J., & Zhang, H. (2024). Predicting student performance in online learning: a multidimensional time-series data analysis approach. Applied sciences, 14(6), 2522.